

Gajzágó Áron írása a Háromszék újságban

„A történet klasszikus, majdhogynem mindennapos: egy kutyát, amely védte a területét, széttéptek a juhászkutyák – öt kaukázusi juhászkutya – Sepsiszentkirály külső peremén, egy barátom házának hátsó kapuja előtt. A nyáj, amelyet a támadó kutyák kísértek, a helyszíntől egy kilométerre vonult az erdő felé.

Kutyatartó és -szerető ember vagyok, aki volt már ilyen esetek mindkét oldalán: veszítettem el kutyámat hasonló módon, de az én kutyáim is okoztak kárt másoknak, ha nem is épp így, de hasonlóképpen. Ismerem a juhászkutya-problémát mindkét oldalról, és bizton állítom, hogy Erdély erdeiben, falvai környékén a juhászkutyák képezik a legvalóságosabb veszélyt mind a természetjáró emberek, mind a vadon élő állatok számára. Ez utóbbi kár oly mértékű például az őzeknél, hogy környékünkön évtizedek óta az évi szaporulat ritkán éri el a 0 százalékot, általában negatív értéket mutat – magyarán az őzállomány évről évre fogy, ahelyett, hogy gyarapodna. Magyarországon ez az érték 80 százalék, tehát az őzállomány évről évre szinte megduplázza önmagát. De hasonló a helyzet szinte minden apróvaddal, nyúllal, fácánnal, fogollyal, és ez nagyrészt a pásztorkutyák számlájára írható. Azért támad háziállatra a farkas, mert már a természetes zsákmányállataiból nem élne meg.

Ezzel együtt az a fajta juhászat, amelyet Erdélyben űznek, minden támogatást megérdemel, és én lennék a legszomorúbb, ha megszűnne. A rideg állattartás egy életforma, akik ezt végzik, teljes emberként vannak jelen az év legnagyobb részében kint, az erdőn-mezőn, legtöbbjük saját bevallása szerint önként, mert erre húz a szívük. De – mint minden más területen – itt is felborult a rend. Az öreg pásztorok nagyrészt kihaltak, és nincs kitől tanulni, mert a juhászat nagyon nehéz mesterség, fizikailag is, de erkölcsi, etikai szempontból még inkább. Megkérdezném azt a városi széplelket, aki az első követ dobja a juhászokra, hogy mit tenne, ha rábíznának háromszáz juhot egy napra. Este már ferencjós-kás alkalmazottak ápolására szorulna, mert nem könnyű egyben tartani a nyáját, a kutyák megfékezéséről nem is beszélve.

A juhászat évezredes hagyományának szerves része a juhászkutya tenyésztése, tartása. Ennek a rögnek a bevált kutyáit kellene tartani ma is. Nemhiába van a magyaroknak hatféle bejegyzett pásztorkutyafajtájuk. Ezek a fajták ezen a rögön beváltak, nem kell ide kaukázusi, közép-ázsiai, mert teljesen más környezetben kialakult állatokról van szó. Szeretem őket, de a Kaukázus lejtőin, állandó háborús környezetben teljesen más volt az elvárás a juhászkutyákkal szemben. Nálunk a jó juhászkutyának nem szabad elhagynia a nyáját, nem rohanhat rá sem emberre, sem állatra, csak ha az veszélyesen közel van a nyájhoz, esztenához.

Régebben sokszor, ma már egyre kevésbé találkozom olyan juhászzal, ahol a kutyák félkörben felállnak a juhok előtt, onnan ugatnak, de nem támadnak, szabad elvonulást engedve a kirándulóknak. Inkább az a gyakorlat az erdőn mostanában, hogy a nyáját nem is látod, de rád zúdul egy csobánkutyasereg, s valahogy csodával határos módon megúszod, ám ha szóvá teszed, lehet, hogy még a juhász is elver egy port rajtad.

Aki a medvétől fél az erdőn, azt megnyugtatom: előbb válik juhászkutyák áldozatává az erdeinkben önfeledten kóricáló kiránduló, semhogy medve bántaná.

Nyáron az erdő veszélyes a kutyák miatt, de télen a falvak, városok határa is az, ahova visszatérnek a nyájak telelni, s a kutyafalkák szabadon kóborolnak sokszor benn, a faluban is. Szentkirály, Illyefalva, Zalán, Előpatak – hogy csak Sepsiszentgyörgy közvetlen környezetét említsem – nem biztonságos helyek, ha a falun kívülre vezet az utad. És nemigen van, akivel beszélni erről. Ha megölik a kutyádat, első dühödben magad tennél igazságot, de mondj le róla; a helyi rendőr, akihez elmész, figyelmeztet, hogy ha nem akarsz bajt, azzal a juhással ne húzz ujjat – és meggyőzőek az érvei.

Megbüntetik persze, de a dolog nem nagyon változik. Elmondják, hogy nem lehet embert találni a juhok mellé, vagy akiket kapnak, azok nem alkalmasak, nem tudják visszahívni a

kutyákat, és ennyi. Ott, ahol havonta cserélődnek az emberek, az a csoda, hogy a juhászt nem eszik meg a kutyák.

A juhászatot nem akárcsak tudja csinálni – juhásznak születni kell, hogy kézben tud tartani a dolgot, és az erdőben ne kártékony féreg, a faluban pedig ne veszélyes vadállat legyél. Nem törvényekkel és kormányrendeletekkel kordában tartható közeg ez, hanem csakis emberi dolgokkal: a kölcsönös tisztelet, a kutyák, juhok, erdő, mező emberszámba vétele által. Még egyéb ilyen idejétmúlt eszmékkel. Vannak törvények is különben.

Például mind a kaukázusi, mind a közép-ázsiai kangal, amelyek manapság juhászkutyáink zömét képezik, a veszélyes fajták listáján vannak, amelyeket kötelező bejelenteni, és baj esetén felelősségre vonhatnak, szigorúbban, mint más kutyafajták esetében. Engem azonban nem vigasztal, ha kinyírják őket, ha már az enyém úgyis halott.

Ne jussunk ide!

De ez annál sokkal nehezebb kérdés, hogy recept legyen rá. Újra kell tanulni a juhászatot azoktól, akik még tudják, és emberileg se vetemültek még el, mert hiszem, vannak még ilyenek.

Térjünk vissza a jól bevált fajtáinkhoz: a magyar komondor, kuvasz, a román mioritic, carpatic fajtájú kutyákhoz. Hosszú történelmünk van együtt ezekkel a fajtákkal, ismernek minket, jobban, mint gondolnánk, és ezer éve segítenek a dolgunkban. Ezután is fognak, ne keverjük őket idegen fajtákkal, mert a lényegük fog elveszni.

Attól, ha egy kutya erősebb, vadabb, nagyobb, nem feltétlenül jobb ezen a vidéken. A legnagyobb dolog, ha békében elmegy a nyáj kutyáستul más mellett, és a faluban nem a félelem nimbusza övezi a juhászok nevét, hanem az igazi tisztelet.

Füles, te pedig bátor kutya módjára védted a területed, felemelt fejjel haltál meg. Nyugodj csendesen.

Gajzágó Áron